Anne Sophia Hermansens nytårstale ved KL's seminar

Taler	Dato	Sted
Anne Sophia Hermansen Kulturkommentator på Berlingske Tidende	12. januar 2021	KL's hjemmeside

Omstændigheder

KL arrangerede i 2021 en række seminarer om kulturens værdi og effekt, hvor Anne-Sophia Hermansen bl.a. var inviteret til at tale.

Vi har givet oplægget overskriften **Den sorte skole er tilbage og hurra for det**. De fleste forbinder sort skole med lektor Blomme og Det forsømte forår, med latinremser og udenadslære, og meningen her er ikke at ønske spanskrøret tilbage.

Men ligesom vi i 1980erne sagde, at vi var en del af No Future-generationen, fordi vi var midt i Den Kolde Krig, atomkapløb og oplevede en uforsonlighed mellem Øst og Vest, så skal vi i dag passe på ikke at blive No Past.

Med at blive historieløse eller værre med at opfinde vores egne fakta og alternative historier, hvilket vi ser tendenser til blandt de konspirationsteoretikere, QAnon-typer og anti-vaxere, som lige nu truer med at rulle hele oplysningsprojektet tilbage.

Heldigvis ser vi også det modsatte - en fornyet interesse for kongerække, kulturhistorie og dannelse.

Alt det kommer jeg tilbage til. I stedet vil jeg begynde et lidt andet sted.

John Dillermand

Mange af os så chokeret til, da den amerikanske Kongres blev stormet i sidste uge. Det optog selvsagt mange over hele verden, men gik man ind på The Guardians netside, var det imidlertid ikke Trump og ham, der lignede en

kloning mellem Jamiroquai og Davy Crockett, der toppede listen over de mest læste artikler - **det var en artikel om John Dillermand.**

Om børne-tv på DR. Om en mand med en lang og uregérlig penis og om man kan vise den slags til børn.

Ikke engang avisens live-blog om corona kunne tiltrække lige så mange læsere.

Sådan er det ofte med kulturhistorier. Kulturhistorier er som regel blandt de mest læste historier, fordi det er kulturen, der samler os.

Det er kulturen, der giver os identitet, og det er kulturen, der er fundamentet. Men underligt nok undervurderes kulturen og reduceres til pjank og pjat.

Og ja, vel er John Dillermand sjov - eller skandaløs, hvis man stemmer DF - men det er også typisk dansk børne-tv, frisindet og med en forkærlighed for den simple historie, **at det er gennem vores fejl og relationer til andre, vi bliver mennesker.**

Og netop relationerne til andre og til kulturen er noget af det, vi tager med os fra det år, der er blevet kaldt det værste år længe.

Som jeg ser det, tager vi især følgende fem ting med fra 2020 ind i 2021:

5 læringer fra det værste år i 100 år

#metoo og identitetspolitik
Den Nye Inderlighed - fra ironi til patos
Bevidstheden om historiens værdi
Danmark dejligst
Fra ironman til gentleman - dannelse er den nye statusmarkør
1 #metoo og identitetspolitik

Sofie Linde blev årets heltinde, da hun fra Operaens store scene fortalte om sit møde med den såkaldte tv-kanon. Af og til venter en kulturrevolution på en

tændsats, og ligesom Greta Thunberg gav klimabevidstheden indignation og gennemslagskraft, gav Sofie Linde det samme til #metoo. I begyndelsen diskuterede vi, om hun skulle videregive navnet til DR eller ej, om der var forældelsesfrist på den slags sager, og selvfølgelig hvem tv-kanonen var?

Men så kom alle de andre vidnesbyrd, og #metoo blev til #enblandtos, ligesom tv-kanonen blev til en kultur af liderbasser. Det var tid for et opgør.

Ville Sofie Lindes tale til ZULU Awards have haft den samme gennemslagskraft, hvis verden havde været mere normal? Nej. For selv om et skifte allerede var undervejs, var det coronakrisen, der for alvor fik os til at vurdere kvaliteten af vores relationer, sætte pris på fysisk afstand og forstå, at selv urokkelige ting kunne flyttes. Før marts 2020 havde ingen af os forestillet os, at vi ville gå med mundbind og komme i karantæne. At julefrokoster ville blive aflyst, og museer lukket helt for offentligheden. Men det skete. Tilsvarende skete det også, at gamle sexister blev set på med nye øjne, og at kampe, der var tabt på forhånd, blev vundet.

Men i 2020 åbenbarede der sig også en generationskløft, som vi kommer til at bruge de næste år på at finde en måde at bygge bro over.

Vi så i foråret store demonstrationer for Black Lives Matter, og i sommeren blev en lille is med syltetøj og chokoladeovertræk genstand for ophedet debat. Måtte den hedde eskimo eller ej? Generationerne fordeler sig, ligesom sympatien for de mænd, der er blevet afskediget på baggrund af #metoo, dvs. Vi ser en ældre generation, der taler om en anden tid og anden kultur og en yngre, som ikke vil tolerere klap i måsen og det, der er værre. Vi ser en yngre generation, de ikke forstår, at Shu-bi-Dua synger "De varme lande er noget lort", og en ældre, der synes, det er noget pjat, at man ikke må sige neger længere, når det jo kommer fra niger og betyder sort.

Identitetspolitikken ramte også Kunstakademiet og resulterede i, at en buste af Frederik V blev smidt i havnen. Men det kneb lidt med at forstå, hvorfor det skulle gå ud over Salys fine buste, at Danmark har en kolonifortid.

Vi kommer til at diskutere #metoo og identitetspolitik igen i 2021 og nok også i flere år fremover og især kommer vi til at diskutere, hvordan generationerne lærer at forstå hinanden.

Mit bud på det er ved at betone værdien af dannelse. Og heldigvis er det ord også på vej tilbage, hvilket jeg kommer tilbage til.

2 Den Ny Indelighed - fra ironi til patos

I 1990erne troede vi, at Historien var slut, og vi gik rundt og var ironiske, fordi vi ikke kunne tage noget alvorligt. Men det var os, der var til grin. Alvoren er siden blevet banket ind i os, og de værdier, vi tog for givet, har historien vist os, at vi har al grund til at kæmpe for - ytringsfrihed, demokrati, ligestilling. Citationstegnshumor og metareferencer, der var sjove i 1990erne, er pinlige i 2020erne, og derfor vender seerne ryggen til Bruuns Stue og Signe Molde på Udebane. Til gengæld elsker vi Fællessang, som lærer os at synge med på både Lysets engel går med glans og Danse i måneskin på tværs af generationer. Det sidste ville have været kitchet i 90erne, men i 20erne er det rørende og dét, der binder os sammen.

Tiden er til patos og inderlighed, til at bekende kulør og kæmpe for det, vi har kært. I begyndelsen af det nye årtusinde blev verden rystet af 11. september - i 2020 blev vi det den 11. marts.

De sidste ironikere trives i et reservat i DR, og hvis jeg kan ønske een ting for institutionen, så er det, at man afskediger fortidens fjogede kulturchefer og prøver at indsætte nogen med et genuint dannelsesprojekt. Som ikke er bange for at tage naturvidenskaben, kunsten og historien alvorligt, og som kan levere det, der egentlig var planen: Public service. Oplysning. Ånd.

3 Kulturhistorien er tilbage

Coronakrisen har givet os et gensyn med et par af kendingene fra det, der engang blev kaldt Den Sorte Skole, nemlig bevidstheden om vores historie og værdsættelsen af kongerækken. Desværre røg begge dele ud med reformpædagogikken og efterlod en helt generation i en evig Klassens Time med ævl og kævl og relativisme og dannelsestab. Men nu er begge tilbage i en fornyet udgave, der ikke kalder på spanskrør og terperi, men på refleksioner over Danmark og danskhed.

Vi har de seneste fem år været vidne til en genfødsel af vikingerne, og nu

kommer kongerækken så med det mest eventyrlige af alt: en stor fortælling om et lille land med en meget lang, blodig, smuk, dekadent, magtbegærlig, nysgerrig og imponerende historie. Selv på Kronborg har de fattet det og lader Jim Lyngvild rykke ind i 2021 med hans patosfyldte fortolkning af kongerækken.

Det er svært ikke at knuselske Jim Lyngvild for at have revitaliseret dansk kulturhistorie. Det eneste, man kan undre sig over, er, at han groft sagt er den eneste, som museer, kirker og slotte kan finde ud af at ringe til. Vi har masser af dygtige kunstnere – hvor er de?

Det, Jim Lyngvild gør rigtigt, er, at han spiller på identifikation og fascination. Ikke på abstraktion og eksklusion, som ellers præger meget kirkekunst. Og ja, vi kan godt være enige om, at noget af det tangerer kitsch og er fashionabelt sødladent, men det er også noget så velgørende som MORSOMT.

Mest af alt kombinerer han længslen efter det kulturhistoriske med det inderlige.

4 Danmark dejligst

Dronningen sagde i sin nytårstale, at 2020 var kendetegnet af, at:

"Vi gik ud i den grønne bøgeskov. Vi tog til stranden, vi genopdagede eller oplevede måske for første gang, hvor mange skønne steder, der er i Danmark."

I 70erne og 80erne var det provinsielt og i 90erne Dansk Folkeparti-agtigt at elske Danmark og interessere sig for vikinger og Dybbøl Mølle. Det virkede reaktionært og rygvendt at gå ind for nationalstaten, når det var EU, der kørte med klatten, og turen gik til eksotiske destinationer som Peru og Goa og langt væk fra småligheden ude ved Vesterhavet.

Men coronakrisen har vendt os mod det nationale og særligt i sommer, hvor vi var strandet i landet, fik mange øjnene op for, hvor heldige vi er at være en del af verdens måske stærkeste fortælling.

Tænk bare på familien Lærke fra Nørrebro, der kunne berette, at de aldrig - og det var aldrig - havde været i Jylland. Til gengæld havde familien rejst i det meste af verden.

Det har jeg også selv foretrukket, men coronakrisen har forandret mig, og når ikke der er nedlukning og panik, er jeg hjemfalden til slotsruiner, jættestuer, kornmarker, Elverhøj, kongeknogler, sydfynske malere, badehoteller, skovtårne, syrenhegn og stjerneskud i provinsen.

5 Fra ironman til gentleman - dannelsens genkomst

Er det mon coronaens skyld, at vi ser et skifte fra ironman til bogreol? Jeg tror det. Under den første nedlukning så vi, hvordan folk bevidst foretrak at posere foran deres bogreol, når de var på via Zoom eller Teams. Reolen blev en statusmarkør og et tegn på big dick energy. For ingen kan jo tage en topchef eller minister alvorligt, som har en cykel hængende på væggen.

Vi så også, hvordan flere af de gamle dyder begyndte at komme tilbage. Høflighed, hensyn, endda galanteri, og det kan sagtens have relation til #metoo og genforelskelsen i de faste former, men det kan også skyldes, at vi er blevet mindre optaget af selvrealisering og mere optaget af den sammenhæng, vi alle indgår i.

EXIT

2020 gav genkomst til dannelsen. Sjældent er der udgivet så mange bøger om emnet, og ordet er blevet støvet af og så fri af etikette, sølvbestik, Emma Gad og bordmanerer og bragt tilbage til det, det er: tilblivelsen af menneskets åndelige udrustning. Dannelse handler ikke om at sige De eller kunne ride en hest, men om at tilegne sig åndelige færdigheder og forståelse for den sammenhæng, vi er en del af. Dannelse er ikke et ego-projekt, men tilegnelsen af social musikalitet.

Og den skal vi bruge til at forstå de ting, der hele tiden truer med at polarisere og splitte generationerne. Dannelse er det, der skal til, hvis de unge skal forstå, hvorfor de ældre siger neger, eskimo og hottentot, og hvis de ældre skal forstå, hvorfor de unge er så optaget af Black Lives Matter, soundboxe og ølbonger.

Og dannelse får man ikke mindst via kulturen. Via litteraturen, malerkunsten og kulturhistorien, der minder os om, at vi har været her før og klaret os igennem byldepest og kolera - og snart også corona.

Kilde
Tilsendt fra taler

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
Nytårstale

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/anne-sophie-hermansens-nytaarstale-ved-kls-webinar